

Πρόλογος

Πολλοί ήταν εκείνοι που με παρότρυναν να γράψω ένα βιβλίο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το οποίο θα απευθύνεται στον μέσο αναγνώστη, που έχει μια κάποια αντίληψη για το πώς λειτουργεί ο κόσμος. Οι άνθρωποι αυτοί μου έλεγαν ότι θα έπρεπε να δώσω στους αναγνώστες μια γενική ιδέα των ζητημάτων που αντιμετωπίζουν όσοι ασχολούνται με την οργάνωση του τεράστιου αυτού γεγονότος που αποκαλείται Ολυμπιακοί Αγώνες, χωρίς να προβώ σε λεπτομερή ανάλυση την οποία μόνο ένας ειδικός θα μπορούσε να παρακολουθήσει. Επειδή γνώριζαν την κλίση μου, με διαβεβαίωναν ότι θα μπορούσα να κάνω λεπτομερή και ακαδημαϊκή ανάλυση των γεγονότων ή των προβλημάτων αργότερα. Έχοντας, λοιπόν, απαλλαγεί από την υποχρέωση να καταγράψω ολόκληρη την ιστορία και την εξέλιξη του Ολυμπιακού Κινήματος, εστίασα το ενδιαφέρον μου σε σύγχρονα ζητήματα, τα οποία προσπάθησα να μεταδώσω όσο καλύτερα μπορούσα στους άλλους.

Έχω αγωνιστεί στους Ολυμπιακούς Αγώνες και έχω εργαστεί σε διάφορους εθνικούς και διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς, αρχικά ως γραμματέας και στη συνέχεια ως πρόεδρος του Καναδικού Ολυμπιακού Συνδέσμου (νυν Καναδική Ολυμπιακή Επιτροπή) αλλά και ως μέλος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ). Μπορώ, λοιπόν, να πω με σιγουριά ότι γνωρίζω καλά τα μεγάλα θέματα που αντιμετωπί-

ζει το σύγχρονο Ολυμπιακό Κίνημα. Έχει περάσει πάνω από μισό αιώνα από τότε που αγωνίστηκε πρώτη φορά ως αθλητής, ενώ υπήρξα μάρτυρας, αλλά και πρωταγωνιστής, πολλών αλλαγών στον κόσμο των σπορ και της πολιτικής. Ως αθλητής, αγωνίστηκε υπό την προεδρία του Έιβερι Μπράντιτς. Ως υπεύθυνος αθλητισμού της χώρας μου, εργάστηκα τόσο υπό τον Μπράντιτς όσο και υπό τον Λόρδο Κιλάνιν, ενώ, ως μέλος της ΔΟΕ, υπηρέτησα τον Κιλάνιν, στα τέλη της θητείας του ως επικεφαλής της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, τον Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ, καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίας του στο τιμόνι της τελευταίας, καθώς και τον Ζακ Ρογκ, ο οποίος διαδέχτηκε τον Σάμαρανκ. Όλο αυτό το διάστημα είδα κι έμαθα πολλά.

Το έργο αυτό δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση προσωπικό χρονικό ή απομνημονεύματα. Αυτό θα μπορούσε να γίνει μία δεκαετία αργότερα, όταν θα έχω αρχίσει επιτέλους να αναγνωρίζω ότι γερνάω. Το βιβλίο δεν διερευνά όλες τις πλευρές, τις απόψεις και τις διαπροσωπικές εντάσεις, θετικές και αρνητικές, που δημιούργησαν μερικά από τα γεγονότα που περιγράφονται εδώ. Προσπάθησα να εντάξω τα τελευταία σε ένα γενικότερο πλαίσιο, έχοντας πάντοτε κατά νου να περιορίσω τα τετριμμένα εκείνα στοιχεία που, ενδεχομένως, θα εμπόδιζαν την απρόσκοπτη ανάπτυξη της βασικής ιστορίας. Οι φίλοι και οι συνάδελφοι που πρόκειται να διαβάσουν το βιβλίο αυτό από τη σκοπιά των «μυημένων», και οι οποίοι ανατρέχουν αμέσως στο ευρετήριο για να δουν πόσο συχνά αναφέρεται το όνομά τους, ενδεχομένως να απογοητευτούν που δεν βρίσκονται στην εξέχουσα θέση που θα ήθελαν. Τους διαβεβαιώνω ότι θα βρουν τη θέση που τους αρμόζει στα μελλοντικά απομνημονεύματά μου ή σε επιμέρους μελέτες των γεγονότων στα οποία συμμετείχαμε από κοινού.

Θα πρέπει να δηλώσω ευθύς εξαρχής ότι η αφήγησή μου διακρίνεται αν όχι από μεροληψία, τουλάχιστον από ένα είδος προσωπικής αντίληψης των πραγμάτων. Κατ' αρχήν, είμαι πεισμένος ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η ηθική διάσταση των σπορ συμβάλλουν κατά πολύ στην ολοκλήρωση των νέων όλου του κόσμου. Συνεισφέρουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων των ανθρώπων, διαμορφώνοντας μια πιο υγιή κοινωνία, που σέβεται τους αδυνάτους και καταβάλλει ειλικρινείς προσπάθειες για να επικρατήσει ειρήνη στον κόσμο. Από αυτή την άποψη, θα έλεγα ότι είμαι ένας αμετανόητος ιδεαλιστής.

Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν αντιμετωπίζω με σκεπτικισμό όλους όσοι ασπάζονται τον ιδεαλισμό μόνο στα λόγια. Έχω μάθει να βλέπω πίσω από τις μειλίχιες δηλώσεις μερικών σχετικά με την ηθική διάσταση των σπορ –χρήσιμες για την ανάπτυξη δημοσίων σχέσεων– και να συγκρίνω τα λόγια με τις πράξεις. Πολύ συχνά, εκπλήσσομαι από την υποκρισία που συναντώ τόσο μεταξύ των αθλητών όσο και μεταξύ των διαφόρων παραγόντων.

Το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού αντανακλά τους τρεις Ολυμπιακούς στόχους –προσωπική ολοκλήρωση, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και υγιέστερη και πιο ειρηνική κοινωνία–, καθώς επίσης και τη συμπεριφορά που προκύπτει από αυτούς. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αντιπροσωπεύουν ένα ιδεώδες για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, μια και οι καλύτεροι αθλητές του κόσμου συγκεντρώνονται σε μια πόλη ή χώρα για να συναγωνιστούν στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο, ειρηνικά και με αμοιβαίο σεβασμό, μόνο και μόνο για να κερδίσουν τον κότινο του Ολυμπιονίκη. Οι Ολυμπιάδες είναι ένα μοναδικό παγκόσμιο γεγονός. Εκπληρώνουν το όνειρο ενός γάλλου εκπαιδευτικού του 19ου αιώνα, που θα δοκίμαζε μεγάλη έκπληξη και χαρά αν έβλεπε πώς υλοποιείται το όραμά του για τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες έναν αιώνα μετά.

Στην επιδίωξη του ιδεώδους αυτού ανακύπτουν όλες οι αδυναμίες του Ολυμπιακού Κινήματος· έτσι, η πρόκληση να υποστηρίξουμε το ιδεώδες εν όψει των προφανών ατελειών του καθίσταται ακόμα δυσκολότερη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι ένα τεράστιο και πολύπλοκο διεθνές γεγονός, το οποίο αφορά πάνω από 200 χώρες, περιλαμβάνοντας, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, εκατομμύρια αθλητών, προπονητών, διαιτητών/κριτών και θεατών. Οι πιέσεις για την ανάληψη των Αγώνων έχουν αυξηθεί με το πέρασμα των χρόνων, καθώς τα οικονομικά τους έχουν αλλάξει σε τέτοιο βαθμό, ώστε να έχουν γίνει ένα επωφελές και περίβλεπτο γεγονός. Ορισμένες υποψήφιες πόλεις έχουν μπει στον πειρασμό να ξεπεράσουν τα όρια που θέτει ο υγιής ανταγωνισμός και να προβούν σε αθέμιτες πράξεις με την ανοχή, αν όχι την υποστήριξη, ορισμένων μελών της ΔΟΕ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο τη δυσφήμιση των πόλεων που διεκδικούσαν την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων αλλά και της ίδιας της ΔΟΕ.

Οι διαιτητές/κριτές, από την πλευρά τους, απέδειξαν ότι, πολύ συ-

χνά, δεν είναι οι αμερόληπτοι εκείνοι επιδιαιτητές, που ως ρόλο έχουν να επικυρώνουν το αποτέλεσμα του συναγωνισμού των αθλητών. Δυστυχώς, φαίνεται ότι πολλοί από αυτούς παίζουν διάφορα «παιχνίδια», τα οποία εξελίσσονται παράλληλα με τον συναγωνισμό των αθλητών για τον οποίο είναι υπεύθυνοι. Οι συμπαιγνίες των διαιτητών/κριτών έχουν αμαυρώσει τη φήμη όλων των παραγόντων του αθλητισμού. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, έχουν αναιρέσει την ηθική βάση των αθλημάτων, καθώς αντιμετωπίζουν υποτιμητικά τους αθλητές, οι οποίοι έχουν κάνει μεγάλες θυσίες κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας προετοιμασίας τους και περιμένουν να κριθούν τίμια και αμερόληπτα. Αυτού του είδους η συμπεριφορά αποτελεί δυσφήμιση.

Ορισμένοι εργάζονται κρυφά κι επίμονα για να υπονομεύσουν τα αθλήματα, χρησιμοποιώντας απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους για την αύξηση των επιδόσεών τους. Αν και υπάρχουν μεμονωμένοι αθλητές που βρέθηκαν θετικοί στον έλεγχο ντόπινγκ λόγω τυχαίου γεγονότος, η πλειονότητα των περιπτώσεων αφορά αθλητές που υποστηρίχθηκαν από μια ολόκληρη ομάδα τεχνικών και οι οποίοι επιδιώκουν τη βελτίωση των επιδόσεών τους με τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Οι τεχνικοί αυτοί μπορεί να είναι προπονητές, φίλοι (ο Θεός να μας φυλάει από τέτοιους «φίλους»), γιατροί, επιστήμονες, μάνατζερ ή άλλα πρόσωπα του περιβάλλοντός τους. Αντικειμενικός στόχος όλων αυτών είναι η εξαπάτηση των άλλων αθλητών που αγωνίζονται τίμια.

Σε σχέση, λοιπόν, με την πρακτική αυτή, ο ιδεαλιστής οφείλει να επιδείξει ένα είδος κυνισμού και να αρχίσει να σκέφτεται ως απατεώνας προκειμένου να αναλάβει προληπτική δράση εναντίον όσων αποπειρώνται να εξαπατήσουν τους συναδέλφους τους. Όπου η πρόληψη δεν αποδίδει καρπούς, πρέπει να ενεργοποιηθούν οι διαδικασίες εκείνες που θα επιτρέψουν την αποκάλυψη και την παραδειγματική τιμωρία των απατεώνων. Η πλειονότητα των αθλητών και των παραγόντων οφείλουν να δείξουν εμπιστοσύνη στο σύστημα. Θεωρώ ότι το ντόπινγκ είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο αθλητισμός στις μέρες μας. Πέραν των ανεπανόρθωτων βλαβών που προκαλεί στην υγεία των αθλητών, η χρήση παράνομων ουσιών και μεθόδων για τη βελτίωση των επιδόσεων υπονομεύει τα ηθικά θεμέλια του αθλητισμού. Οι αθλητές που «κλέβουν», υποχρεώνονται να αποκρύ-

πουν τις παράνομες ενέργειές τους και να αγωνίζονται με τον φόβο ότι κάποια μέρα θα αποκαλυφθούν και θα ντροπιαστούν. Αυτό που, υπό κανονικές συνθήκες, είναι ο θρίαμβος του ανθρώπου, μετατρέπεται σε κενή προσποίηση και ξιπασιά. Οι ήρωες αποδεικνύονται κοινοί απατεώνες. Και βέβαια, όλα αυτά συνιστούν ευθεία προσβολή του Ολυμπιακού ιδεώδους, το οποίο κινητοποιεί όλους όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό.

Το Ολυμπιακό Κίνημα και οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν λάβει στις μέρες μας γιγαντιαίες διαστάσεις, δημιουργώντας τον δικό τους μύθο. Μεγάλο μέρος αυτού του φαινομένου μπορεί να ερμηνευθεί –αν και φαίνεται ότι πάντοτε θα υπάρχει λίγη μαγεία που θα συναρπάξει τον κόσμο και θα τον κάνει να αναρωτιέται τι θα φέρουν οι επόμενοι Ολυμπιακοί Αγώνες ή ποιος θα είναι ο επόμενος Ολυμπιακός μύθος. Ένα από τα πιο επίμονα και σημαντικά προβλήματα όσων σχετίζονται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες είναι η λεγόμενη εμπορευματοποίησή τους. Έχει γίνει σχεδόν δόγμα στα μίντια η γκρίνια για την εμπορική διάσταση των Αγώνων, δόγμα που φαίνεται ότι το συμμαρτζίζονται πολλά μέλη της ΔΟΕ και του Ολυμπιακού Κινήματος εν γένει, κυρίως σε ό,τι αφορά τα τηλεοπτικά δικαιώματα και τις διεθνείς χορηγίες. Είναι, πράγματι, τεράστια η πρόκληση να προσπαθείς να εξισορροπήσεις τη σταθερή αύξηση των εισοδημάτων αφενός και τις εύλογες ευαισθησίες εκείνων που αγαπούν το χρήμα αλλά δεν θέλουν να φαίνεται ότι το κερδίζουν αφετέρου.

Διασκεδάσαμε πολύ στην προσπάθειά μας να εκπονήσουμε ευφάνταστα προγράμματα μάρκετινγκ για να πείσουμε τους χορηγούς ως προς την εμπορική αξία της επιλογής τους να συνδέσουν το όνομά τους με το Ολυμπιακό Κίνημα. Από την άλλη, έπρεπε να καθησυχάσουμε ορισμένα μέλη της Ολυμπιακής οικογένειας ότι δεν θέτουν σε κίνδυνο τις ηθικές αξίες τους με τη διαφήμιση των προϊόντων των χορηγών. Τα έσοδα από τα τηλεοπτικά δικαιώματα και τις χορηγίες μάς έδωσαν τη δυνατότητα να ενεργούμε ως αναδιανομείς κεφαλαίων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες που δεν είχαν τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανάπτυξη διαφόρων αθλημάτων. Βέβαια, τα χρήματα δεν είναι αρκετά για να διαμορφωθεί περιβάλλον ίσων ευκαιριών, αλλά η αύξηση του αριθμού των χωρών που παράγουν χρυσούς ή και άλλους Ολυμπιονίκες είναι το άμεσο αποτέλεσμα των κεφαλαίων αυτών που διοχετεύθη-

καν σε ταλαντούχους αθλητές, οι οποίοι, σε διαφορετική περίπτωση, δεν θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους.

Ήταν πάντοτε για όλους μας πηγή μεγάλης ικανοποίησης το γεγονός ότι πολλοί αθλητές που φτάνουν στους τελικούς και τους ημιτελικούς των αγωνισμάτων τα καταφέρνουν χάρη στη γενναία υποστήριξη του ιδιωτικού τομέα. Μία από τις πολλές ιδέες που είχα σκοπό να εφαρμόσω αν γινόμουν πρόεδρος της ΔΟΕ το 2001, ήταν να συγκεντρώσω ένα κεφάλαιο με τα χρήματα που κερδίζουμε από κάθε Ολυμπιακή διοργάνωση –ας πούμε 50 εκατομμύρια δολάρια από τη ΔΟΕ και τις Οργανωτικές Επιτροπές– με σκοπό την ανάπτυξη του αθλητισμού σε φτωχές χώρες που δεν έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν τέτοιου είδους δραστηριότητες. Επιπροσθέτως, θα αναζητούσα τρόπους ενθάρρυνσης των χρηματοδοτήσεων αυτών με κοινά προγράμματα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι μπορούμε να κάνουμε πολλά ακόμα για να μειώσουμε το αθλητικό χάσμα που υπάρχει ανάμεσα στον ανεπτυγμένο και τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Εξετάζω, επίσης, τους τρόπους λειτουργίας και δράσης των ηγεσιών της ΔΟΕ και ιδιαίτερα εκείνης του Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ, μια και ήμουν παρών σε όλη τη διάρκεια της θητείας του και, ως εκ τούτου, στο επίκεντρο των ενεργειών του. Η ΔΟΕ, ως οργάνωση, είναι μοναδική τόσο ως προς τη δομή της όσο και ως προς τα καθήκοντά της. Αποτελείται από εθελοντές που συναντώνται σπανίως, ενώ η προσωπικότητα του προέδρου επιβάλλεται με τρόπο φυσικό, θα έλεγα, στην οργάνωση. Αυτό προκύπτει από τις εξουσίες του, που απορρέουν τόσο από το καταστατικό της όσο και από το απλό γεγονός ότι είναι το μόνο πρόσωπο που ασχολείται συνέχεια με τη λειτουργία της ΔΟΕ. Περισσότερο από οποιασδήποτε άλλης διεθνούς οργάνωσης, η πορεία της ΔΟΕ –καλή ή κακή– εξαρτάται από τη δύναμη, τις ικανότητες και τις πεποιθήσεις των εκάστοτε προέδρων της. Υπήρχε μια αξιοθαύμαστη σταθερότητα στην ηγεσία της ΔΟΕ· τρεις από τους προέδρους της (Πιέρ Φρεντί, βαρόνος ντε Κουμπερτέν, Μπράντιτς και Σάμαρανκ) παρέμειναν στο πηδάλιο της για διάστημα μεγαλύτερο από το μισό της ιστορίας των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Η πιο δύσκολη πτυχή της συγγραφής ενός τέτοιου βιβλίου είναι ότι πρέπει να παραλείψεις μεγάλο μέρος αυτών που θεωρείς σημαντικά.

Οι εκδότες με διαβεβαίωσαν ότι, αν οι αναγνώστες κινδυνεύουν να πάθουν κήλη σηκώνοντας έναν ιδιαίτερα ογκώδη τόμο, δεν πρόκειται να αγοράσουν το βιβλίο, πόσω μάλλον να το διαβάσουν. Έτσι, αν και «κόπηκε» τελικά περισσότερο κείμενο απ' ό,τι περιμένα, ήταν για μένα μια καλή άσκηση ώστε να εστιάσω την προσοχή μου στα απολύτως ουσιώδη και να φτιάξω ένα καλό ανάγνωσμα που θα εκπλήρωνε τον αντικειμενικό σκοπό μου, που δεν είναι άλλος από το να καταστήσω το Ολυμπιακό Κίνημα πιο γνωστό στον πολύ κόσμο.

Μόντρεαλ
Απρίλιος 2004

Γυρίζοντας σπίτι

Η άφιξη στην Ελλάδα είναι συναρπαστική. Καθώς το αεροπλάνο πλησιάζει στο αεροδρόμιο της Αθήνας, η θέα είναι καταπληκτική με τις βραχώδεις δαντελωτές ακτές που απλώνονται στη θάλασσα της Μεσογείου. Το όμορφο αεροδρόμιο, που κατασκευάστηκε από μια γερμανική εταιρεία, προδίδει μια σύγχρονη και ανεπτυγμένη χώρα. Η θετική αυτή εντύπωση ξεθωριάζει καθώς ο επισκέπτης έρχεται αντιμέτωπος με το περιβόητο κυκλοφοριακό πρόβλημα της ελληνικής πρωτεύουσας. Καθώς, λοιπόν, πλησιάζουμε στο κέντρο της πόλης, γίνεται ξεκάθαρο ότι δεν έχει εκσυγχρονιστεί ολόκληρη η χώρα. Τα μέτρα ασφαλείας είναι ορατά αλλά και αόρατα. Όσοι έχουμε Ολυμπιακή εμπειρία, ενδιαφερόμαστε περισσότερο για τα αόρατα. Χιλιάδες θα είναι οι επισκέπτες της πόλης κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, και, ενώ οι ερασιτέχνες τρομοκράτες θα εντυπωσιαστούν από τα εμφανή μέτρα ασφαλείας, οι επαγγελματίες τόσο της μιας όσο και της άλλης πλευράς θα συνεχίσουν να παίζουν το θανάσιμο παιχνίδι τους μακριά από τα μάτια του κόσμου.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι το σημαντικότερο αθλητικό γεγονός από καταβολής κόσμου. Πολλοί είναι εκείνοι που έλκονται από την πανίσχυρη γοητεία τους –ορισμένοι για να αγωνιστούν ή για να τους

παρακολουθήσουν, μερικοί για να συμμετέχουν στη διοργάνωσή τους, κάποιιοι για να καταστρέψουν και κάποιιοι άλλοι για να προσφέρουν προστασία. Οι Αγώνες έχουν μετατραπεί σε ένα ιδιαίτερο και επιβλητικό θεατρικό δράμα με τους δικούς του μοναδικούς ήρωες, οι οποίοι ζουν στιγμές δόξας και καταστροφής, παίρνοντας μαζί τους αξέχαστες αναμνήσεις. Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες ειρηνικές συγκεντρώσεις της παγκόσμιας νεολαίας.

Έντεκα χιλιάδες αθλητές από 200 και πλέον χώρες θα συναγωνιστούν στα 28 αγωνίσματα που συμπεριλαμβάνονται στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, ενώ περισσότεροι από 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι θα τους παρακολουθήσουν σε ολόκληρο τον πλανήτη. Όμως, αυτό που πραγματικά κάνει το καλοκαίρι του 2004 ξεχωριστό, είναι το ότι οι Αγώνες επιστρέφουν επιτέλους στην πατρίδα τους.

G G G

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι επινόηση των αρχαίων Ελλήνων. Υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες για αγώνες προς τιμήν του Δία, ήδη από το 776 π.Χ., που διεξάγονταν κάθε 4 χρόνια στην Ολυμπία για περισσότερο από μία χιλιετία πριν τους καταργήσει ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος το 393 μ.Χ. Εκείνη την περίοδο οι Αγώνες είχαν εκφυλιστεί σε χυδαία διασκέδαση απόλυτα σύμφωνη με την παρακμή της ίδιας της αυτοκρατορίας. Οι πόλεμοι ήταν οι μόνοι αγώνες μεταξύ των λαών κατά τη διάρκεια των σκοτεινών χρόνων του Μεσαίωνα, και μόνο στα τέλη του 19ου αιώνα η κοινωνία είχε ωριμάσει αρκετά ώστε να μπορεί να παρακολουθεί οργανωμένα αθλητικά γεγονότα.

Αν και υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον για τους Αγώνες της αρχαιότητας σε πολλές χώρες όπως για παράδειγμα στη Βρετανία, ο κλήρος έλαχε στον γάλλο ευγενή και εκπαιδευτικό βαρόνο Πιέρ Φρεντί ντε Κουμπερτέν να συλλάβει την ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, τούτη τη φορά, όμως, σε διεθνές επίπεδο. Αφού μελέτησε αρκετά χρόνια το ζήτημα της φυσικής κατάστασης των ανθρώπων, εν μέρει ως αποτέλεσμα των κακουχιών που υπέστησαν οι Γάλλοι από τους Γερμανούς στις αλλεπάλληλες συγκρούσεις τους, ο ντε Κουμπερτέν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόκτηση καλής φυσικής κατάστασης μέσω της άθλησης, σε συνδυασμό με την εκπαίδευση και την καλλιέρ-

γεια του πνεύματος, μπορεί να προάγει την κοινωνία. Ταξίδεψε σε όλη την Ευρώπη και την ανατολική Βόρεια Αμερική για να μελετήσει τον τρόπο που αθλούνταν οι άνθρωποι και, το πιο σημαντικό, το πώς η άθληση ενσωματωνόταν στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό σύστημα κάθε χώρας. Τα στοιχεία που συνέλεξε επιβεβαίωσαν τις δικές του μελέτες. Έτσι, διοργάνωσε ένα διεθνές συνέδριο στη Σορβόνη το 1894, όπου αποφασίστηκε να γίνουν οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα το 1896. Μια άλλη απόφαση που έμελλε να σημαδέψει ανεξίτηλα τον διεθνή αθλητισμό ήταν η δημιουργία της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ), η οποία εδρεύει σήμερα στην Ελβετία. Η πρώτη Επιτροπή συγκροτήθηκε από γνωστούς του ντε Κουμπερτέν και ανθρώπους που επέλεξε το διεθνές συνέδριο της Σορβόνης.

Ήταν ένα συγκρατημένο ξεκίνημα με τη συμμετοχή 12 χωρών και 400 αθλητών. Οι Αγώνες του 1896 χρηματοδοτήθηκαν κυρίως από έναν εύπορο Έλληνα αρχιτέκτονα με το ποσό του 1.000.000 δραχμών –ποσό αρκετά σημαντικό για την εποχή–, ενώ τα έσοδα προήλθαν αποκλειστικά από την πώληση ενθυμίων. Η ελληνική βασιλική οικογένεια, και ιδιαίτερα ο διάδοχος του θρόνου, αναμίχθηκε ενεργά στην υπόθεση της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων προσφέροντας κάποια κτήματα για το στάδιο. Υπήρχαν αγωνίσματα στίβου, άρσης βαρών, κολύμβησης, ποδηλασίας, ελληνορωμαϊκής πάλης, αντισφαίρισης, σκοποβολής, ξιφασκίας και γυμναστικής. Οι Έλληνες τα πήγαν αρκετά καλά, κυρίως γιατί, ως οικοδεσπότες των Αγώνων, συμμετείχαν με περισσότερους αθλητές. Συγκέντρωσαν πολλά μετάλλια, ανάμεσα στα οποία τα χρυσά στη γυμναστική, τη σκοποβολή και την ξιφασκία. Αλλά η μεγάλη στιγμή για τους οικοδεσπότες ήταν όταν ο Σπύρος Λούης, ένας εικοσιτετράχρονος βοσκός, κέρδισε στο αγώνισμα του Μαραθωνίου. Η νίκη του ήταν ό,τι καλύτερο για τον τόπο που γέννησε αυτόν τον αγώνα δρόμου μεγάλων αποστάσεων. Έτσι, ξεκίνησε ο κύκλος των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Οι επόμενες δύο Ολυμπιάδες, που έγιναν στο Παρίσι, το 1900, και το Σεντ Λούις, το 1904, δεν ήταν καθόλου καλά οργανωμένες, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται το μέλλον των αγώνων. Οι Έλληνες κλήθηκαν να σώσουν την κατάσταση αναλαμβάνοντας τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1906. Οι συγκεκριμένοι Αγώνες ήταν ασφαλώς πολύ καλύτεροι και οδήγησαν στη διοργάνωση των επίσημων Αγώνων του

1908 στο Λονδίνο (μετά τον αποκλεισμό της Ιταλίας για οικονομικούς λόγους), που ήταν ακόμα πιο καλοί. Με τον καιρό, εξελίχτηκαν στο εκπληκτικό θέαμα των ημερών μας. Οι Έλληνες, πάντως, δεν πήραν τα εύσημα για τη διοργάνωση της Μεσολυμπιάδας του 1906 γιατί το Ολυμπιακό κατεστημένο αρνήθηκε κατηγορηματικά να αναγνωρίσει επίσημα αυτούς τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Οι Αγώνες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας, του πολιτισμού, της μυθολογίας και της ψυχής της Ελλάδας. Οι Έλληνες διεκδικούσαν πάντοτε τους Αγώνες, τους ένιωθαν δικούς τους και αυτό το εξέφραζαν με πάθος. Κάθε φορά που οι Ολυμπιακοί Αγώνες γίνονταν αντικείμενο πολιτικών πιέσεων και επιθέσεων, η Ελλάδα έσπευδε να προτείνει τη μόνιμη διεξαγωγή των Αγώνων στο έδαφός της, στην Αρχαία Ολυμπία που βρίσκεται στην Πελοπόννησο και απέχει λίγες ώρες με το αυτοκίνητο από την Αθήνα. Πρόκειται για μια γενναϊόδωρη αλλά μη εφαρμόσιμη ιδέα, την οποία η ΔΟΕ απέρριπτε πάντοτε ευγενικά. Το μέγεθος και το εύρος της απαιτούμενης για την τέλεση των Αγώνων υποδομής θα ήταν ένα βάρος που η χώρα δεν θα μπορούσε να αντέξει. Επιπλέον, όλες οι εγκαταστάσεις, τα ξενοδοχεία και τα κέντρα Τύπου, θα έπρεπε να βρίσκονται πάντοτε σε ετοιμότητα και όχι μόνο για έναν μήνα κάθε 4 χρόνια. Πρόκειται για εγκαταστάσεις τεραστίων διαστάσεων, εγκαταστάσεις τις οποίες μπορούν να αξιοποιήσουν και να συντηρήσουν μόνο μεγάλες πόλεις. Κάτι τέτοιο θα ξεπερνούσε τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας. Τα υψηλά τέλη και οι χρεώσεις για τα ραδιοτηλεοπτικά δικαιώματα, καθώς και οι εισπράξεις από τους χορηγούς, πρέπει να διατίθενται για την κάλυψη του κόστους της οργάνωσης των Αγώνων και της ανέγερσης ορισμένων εγκαταστάσεων και όχι για τη συντήρησή τους. Πέραν αυτού, η ΔΟΕ δεν δείχνει κανέναν ενθουσιασμό να παραδώσει την ευθύνη των Αγώνων στην Ελλάδα, μια χώρα με κύριο χαρακτηριστικό την πολιτική αστάθεια. Ακόμα και αν η Ελλάδα δεν αντιμετώπιζε τέτοιου είδους προβλήματα, οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες ανήκουν σε όλο τον κόσμο και είναι πολλές οι χώρες που επιθυμούν να τους φιλοξενήσουν. Για παράδειγμα, υπάρχουν 9 υποψήφιες πόλεις για τους Αγώνες του 2012: η Αβάνα, η Κωνσταντινούπολη, η Λειψία, το Λονδίνο, η Μαδρίτη, η Νέα Υόρκη, το Παρίσι και το Ρίο ντε Τζανέιρο. Κάποιες από αυτές τις πόλεις, όπως η Λειψία και η Νέα Υόρκη, υπέβαλαν τις υπο-

ψηφιότητα τους ύστερα από ευρείες διαδικασίες στη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες αντίστοιχα, ενώ υποστηρίχθηκαν από τις Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές των χωρών τους στην παρουσίαση των προτάσεών τους στη ΔΟΕ.

Η Αθήνα επιδίωξε πολλές φορές να πάρει τους Αγώνες, αλλά παρά το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές ήταν, για συναισθηματικούς λόγους, το φαβορί, δεν είχε καταφέρει να κερδίσει τις συνυποψήφίες της πόλης. Υπήρχε εδώ και καιρό διάχυτο το αίσθημα ότι οι Αγώνες έπρεπε κάποια στιγμή να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Πολλές χώρες είχαν φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς περισσότερες από μία φορές· αυτή η τιμή έπρεπε να απονεμηθεί και στους Έλληνες κάποια στιγμή.

Ωστόσο, αυτό μπόρεσε να γίνει μια, έστω, μακρινή πιθανότητα στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Όμως, η πολιτική κατάσταση στη χώρα άλλαξε δραματικά το 1967 όταν ανέλαβε την εξουσία ο στρατός. Οι πραξικοπηματίες εξόρισαν τον βασιλιά Κωνσταντίνο, που ήταν Ολυμπιονίκης, ενώ ο παππούς του είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάληψη και διοργάνωση των Αγώνων του 1896. Όπως ήταν φυσικό, με τους δικτάτορες στην εξουσία η Ελλάδα δεν είχε πολλές πιθανότητες να διεκδικήσει τους Αγώνες. Ωστόσο, η ΔΟΕ έχει κατά καιρούς αναθέσει τη διοργάνωσή τους σε αμφιλεγόμενες πόλεις, όπως τους Αγώνες του 1980 στη Μόσχα ή τους Αγώνες του 2008 στο Πεκίνο, όπου παραβιάζονται συστηματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις η ΔΟΕ επέλεξε να διευρύνει τους Αγώνες. Έτσι, λοιπόν, όταν το 1974 ανατέθηκαν οι Αγώνες στη Μόσχα, η προοπτική διείσδυσης για πρώτη φορά πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα και η εξισορρόπηση των σχέσεων Ανατολής-Δύσης είχαν μεγαλύτερη σημασία απ' ό,τι η ύπαρξη ενός καταπιεστικού καθεστώτος. Από την άλλη, η απόφαση υπέρ του Πεκίνου το 2001 ελήφθη με την ελπίδα ότι θα οδηγήσει στη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· και οι ίδιοι οι Κινέζοι πιστεύουν ότι η διοργάνωση των Αγώνων θα τους βοηθήσει πολύ σε αυτόν τον τομέα. Ο χρόνος θα δείξει· το βέβαιο, πάντως, είναι ότι, αμέσως μετά τη λήξη των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, τα φώτα της δημοσιότητας θα πέσουν στο Πεκίνο.

Όταν πλησίαζε η συμπλήρωση 100 χρόνων από την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων (1896), η Αθήνα έπεισε τον εαυτό της ότι ήταν δικαίωμά της να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς του 1996. Βέβαια, τη

θέση αυτή, όπως ήταν φυσικό, δεν τη συμεριζόνταν οι συνυποψήφιές της, ανάμεσα στις οποίες ήταν η Μελβούρνη (Αυστραλία), που είχε διοργανώσει τους Αγώνες το 1956, το Μάντσεστερ (Βρετανία), το Τορόντο (Καναδάς), η Ατλάντα (Ηνωμένες Πολιτείες) και το Βελιγράδι (Γιουγκοσλαβία). Οι Έλληνες απέρριψαν εξοργισμένοι τις άλλες υποψηφιότητες. Όμως, η πλειονότητα των μελών της ΔΟΕ είχε τη γνώμη ότι, δεδομένης της οικονομικής κατάστασης της μικρής αυτής χώρας, η Ελλάδα ήταν αδύνατον να επιτύχει. Επιπλέον, ο τρόπος διεξαγωγής της εκστρατείας της Αθήνας πρόδιδε την ανυπαρξία σοβαρής δέσμευσης εκ μέρους της πόλης για την επιτυχία των αγώνων. Πίστευα, μάλιστα, ότι αν η υποψηφιότητα του Τορόντο (την οποία προσωπικά θεωρούσα καλύτερη από τις υπόλοιπες) αποτύγχανε, τότε θα έπρεπε να επιλεγεί οποιαδήποτε άλλη πόλη εκτός από την Αθήνα.

Το 1990, στη συνεδρίαση της ΔΟΕ στο Τόκιο, η Αθήνα κατάφερε να φτάσει στην τελική φάση της διαδικασίας επιλογής, με αντίπαλό της την Ατλάντα. Η Αθήνα είχε την υποστήριξη των γηραιότερων μελών της ΔΟΕ καθώς και πολλών Μεσογειακών χωρών, αλλά η κυρίαρχη άποψη δεν εστίαζε το ενδιαφέρον της στην παράδοση. Αντίθετα, η ΔΟΕ πίστευε ότι οι Αγώνες του 1996 θα έπρεπε να γίνουν η έκφραση του σύγχρονου Ολυμπιακού πνεύματος –μιας φιλοσοφίας που συνδυάζει τις αρετές του σώματος και του πνεύματος, που συνταιριάζει τον αθλητισμό με τον πολιτισμό και την παιδεία. Θα ήταν καταστροφικό για την Ελλάδα αν έπαιρνε τους Αγώνες του 1996, και είμαι σίγουρος ότι όλοι οι σκεπτόμενοι Έλληνες, βαθιά μέσα τους, ευχαριστούν τους θεούς που δεν τους πήραν. Η Ατλάντα είχε τα δικά της προβλήματα, αλλά, τουλάχιστον, δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι οι Αγώνες του 1996 θα γίνονταν, κάτι που δεν ήταν καθόλου σίγουρο ότι θα συνέβαινε αν είχε επιλεγεί η Αθήνα. (Ακόμα και τώρα, παρά την ύπαρξη ενός διαφορετικού οικονομικού μοντέλου όσον αφορά τους Αγώνες και την πρόσβαση της Ελλάδας σε πιστώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιτυχία των Αγώνων του 2004 δεν είναι απόλυτα εξασφαλισμένη.)

Το 1997, 7 χρόνια μετά την ήττα από την Ατλάντα, η Αθήνα επανήλθε διεκδικώντας τους Αγώνες του 2004. Αυτή τη φορά, η Ελλάδα ήταν πιο καλά οργανωμένη· ήταν έτοιμη να μπει στη νομισματική ένωση των Ευρωπαϊκών χωρών και είχε πρόσβαση σε κεφάλαια που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για τη βελτίωση της υποδομής της. Αν και

όχι λιγότερο περήφανη για την κληρονομιά της, η Ελλάδα είχε πλέον συνειδητοποιήσει ότι έπρεπε να κερδίσει τους Αγώνες με το σπαθί της και όχι με το να διακηρύσσει τα δήθεν αναφαίρετα δικαιώματά της ως χώρας που γέννησε τους Ολυμπιακούς. Η αλαζονική αυτή αξίωση ήταν ενοχλητική και γι' αυτό απορριπτέα από τους υπόλοιπους διεκδικητές των Αγώνων. Η ΔΟΕ επέλεξε με κάποιες, δικαιολογημένες εκ των υστέρων, επιφυλάξεις την Αθήνα, αφήνοντας δεύτερη τη βασικότερη αντίπαλό της, τη Ρώμη· με όλες τις ειρωνικές συμπαραδηλώσεις που υπέκρυπτε η απόφασή της.

Ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα επιλογή. Αποκλείοντας τη Στοκχόλμη πριν από το Κέιπ Τάουν, η ΔΟΕ έστειλε το μήνυμα ότι κάποια μέρα οι Αγώνες θα πάνε στην Αφρική. Σχεδόν κανένας στη ΔΟΕ δεν περίμενε ούτε ήθελε να κερδίσει το Κέιπ Τάουν· έπρεπε όμως να δείξουν στον κόσμο ότι δεν παρέβλεπαν την Αφρική. Από παλιά, το όνειρο της ΔΟΕ είναι να διοργανώνονται οι Αγώνες σε όλες τις ηπείρους, αλλά μέχρι σήμερα δεν καταφέραμε να το κάνουμε πράξη –ούτε στην Αφρική ούτε στη Νότια Αμερική. Στην Αφρική, βέβαια, ελάχιστες χώρες μπορούν να ελπίζουν βάσιμα ότι θα αναλάβουν τη διοργάνωση των αγώνων στο εγγύς μέλλον. Οι πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι η Αίγυπτος και η Νότια Αφρική, αλλά τόσο η μια όσο και η άλλη θα υποστούν μεγάλη οικονομική και πολιτική πίεση, που δεν είναι σίγουρο ότι θα την αντέξουν. Το Κάιρο παρουσιάζει μεγάλες ελλείψεις στο επίπεδο της υποδομής, ενώ η Νότια Αφρική, που μόλις πρόσφατα απαλλάχτηκε από το καταστροφικό καθεστώς του απαρχαίντ, έχει αναμφίβολα πιο πιεστικά προβλήματα να αντιμετωπίσει από τη φιλοξενία των Ολυμπιακών Αγώνων. Επιπλέον, η σημερινή ηγεσία της δεν έχει το ηθικό κύρος του Νέλσον Μαντέλα, με αποτέλεσμα το μέλλον της να μη διαγράφεται τόσο ρόδινο. Στη Νότια Αμερική υπάρχουν πολύ περισσότερες πόλεις ικανές να διοργανώσουν τους Ολυμπιακούς, αλλά οι χώρες τους παρουσιάζουν πολιτική και οικονομική αστάθεια. Γι' αυτό, η ΔΟΕ διστάζει να αναθέσει σε κάποια από αυτές τους Αγώνες. Για παράδειγμα, το Μπουένος Άιρες ήταν υποψήφιο για τη διοργάνωση των Αγώνων του 2004. Σήμερα βλέπουμε το μέγεθος της οικονομικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα τα τελευταία χρόνια. Φανταστείτε, λοιπόν, τι θα είχε συμβεί αν, σε μια έκφραση υπέρμετρης και, ταυτόχρονα, παραπλανημένης καλής θέλησης, είχαμε δώσει τους Αγώνες

στην Αργεντινή!

Οι βασικοί διεκδικητές των Αγώνων ήταν, τελικά, η Ρώμη και η Αθήνα· οι υπόλοιπες υποψήφιες πόλεις παραμερίστηκαν ήδη από την αρχή της διαδικασίας. Ο πρόεδρος της ΔΟΕ Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ επέμενε στην επιλογή της Αθήνας, όπως και 8 χρόνια νωρίτερα. Είχε, όμως, και πολλές πολιτικές και αθλητικές διασυνδέσεις με τη Ρώμη και γι' αυτό ήταν ιδιαίτερα ανήσυχος για το αποτέλεσμα. Καθώς μπαίναμε στην αίθουσα όπου θα ανακοινωνόταν το αποτέλεσμα, με ρώτησε ποιός πίστευα ότι θα νικήσει. «Η Αθήνα» του απάντησα. «Πιστεύεις ότι το αποτέλεσμα θα κριθεί με μικρή διαφορά;» συνέχισε. Του είπα ότι η νίκη θα ήταν καθαρή και ότι θα υπήρχε σημαντική διαφορά ψήφων ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη πόλη, έτσι ώστε να αποφευχθούν τυχόν αντεγλήψεις. Το αποτέλεσμα στον τελικό γύρο ήταν 66-41 υπέρ της Αθήνας. Ένα ισοδύναμο αποτέλεσμα θα πρόδιδε ένα βαθύ χάσμα στους κόλπους της ΔΟΕ και, πιθανώς, συναισθηματική φόρτιση κατά τη λήψη της απόφασης, ενώ με τόσο μεγάλη διαφορά ψήφων δεν θα μπορούσαν να υπάρξουν διαμαρτυρίες ή και παράπονα.

G G G

Η Ελλάδα παραμένει μια μικρή χώρα που διακρίνεται από εμμονή στην πολιτική, στοιχείο που ίσως ταιριάζει με τον χαρακτηρισμό της ως λίκνου της Δημοκρατίας. Αλλά αυτή ακριβώς η εμμονή στην πολιτική είναι που εμποδίζει τη χώρα να κινηθεί αποφασιστικά προς το μέλλον βάσει ενός μακροπρόθεσμου προγραμματισμού. Λέγεται, μάλιστα, ως αστείο, ότι σε μια συνεδρίαση 3 ελλήνων υπουργών υπάρχουν 4 τουλάχιστον διαφορετικές γνώμες.

Λόγω της αυξανόμενης οικονομικής επιτυχίας των Ολυμπιακών Αγώνων, υπήρχαν πολλές υποψηφιότητες στην κούρσα για το 2004. Για να απλουστέψουμε τις διαδικασίες και για να μειώσουμε τα έξοδα των υποψηφίων που δεν είχαν πιθανότητες να κερδίσουν, δημιουργήσαμε ένα εκλεκτορικό σώμα με αποκλειστικό σκοπό να επιλέγει περιορισμένο αριθμό τελικών υποψηφίων πόλεων. Προσωπικά, συμμετείχα σε μια προκαταρκτική επιτροπή που επέλεξε τελικά μόνο 5 πόλεις. Η Επιτροπή Αξιολόγησης των υποψηφιοτήτων ανέφερε τα «υπέρ» και τα «κατά» των διαφόρων πόλεων, αλλά απέφυγε επιμελώς

να αναφερθεί σε ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της Αθήνας –την τρομακτική μόλυνση της ατμόσφαιρας. Αυτό με παραξένεψε, και θυμάμαι ότι είπα πως, σύμφωνα με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εκατοντάδες άνθρωποι πεθαίνουν κάθε καλοκαίρι στην Αθήνα εξαιτίας της μολυσμένης ατμόσφαιρας και του καύσωνα. Φανταστείτε, λοιπόν, το πρόβλημα των αθλητών. Ακόμα και σήμερα, όταν ακούω τη λέξη «Αθήνα», αμέσως, αντανακλαστικά, θυμάμαι τη μυρωδιά της βενζίνης και του ντίζελ. Οι ατμοσφαιρικές συνθήκες στην Αθήνα κάνουν το περιήφημο νέφος του Λος Άντζελες να μοιάζει με φρέσκο αεράκι. Η Επιτροπή μάς καθυσέχασε λέγοντάς μας ότι στα τέλη του καλοκαιριού, την περίοδο, δηλαδή, που θα διεξαχθούν οι Αγώνες, τα μελέτσια απομακρύνουν το νέφος από την πόλη. Είμαι σίγουρος ότι όλοι ευελπιστούμε να γίνει αυτό το θαύμα.

Πολιτικά, ήταν ολοφάνερο ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης είχε λάβει εντολή από τον Σάμαρανκ να εξασφαλίσει το πέρασμα της Αθήνας στον επόμενο γύρο. Για ανεξήγητους λόγους είχε ευνοήσει την Αθήνα το 1996 και, τώρα, ήταν αποφασισμένος να μην επιτρέψει σε ένα απλό εκλεκτορικό σώμα να σταθεί εμπόδιο στο δρόμο της ελληνικής πρωτεύουσας. Έτσι, η Αθήνα κατάφερε να περάσει στον τελικό γύρο.

Η απαραίτητη για τους Αγώνες και την πόλη υποδομή είναι πολύ σημαντική και προϋποθέτει μεγάλο και μακροπρόθεσμο κατασκευαστικό πρόγραμμα, αλλά η πολιτική και διοικητική ανεπάρκεια της χώρας καθιστούν δύσκολο τόσο τον σχεδιασμό όσο και την εκτέλεση ενός τέτοιου έργου. Τόσο κατά την εποχή της διεκδίκησης των Αγώνων του 1996 όσο και κατά την αντίστοιχη της Ολυμπιάδας του 2004, το αεροδρόμιο των Αθηνών ήταν τριτοκοσμικού επιπέδου, ενώ τα μέτρα ασφαλείας ήταν αξιοθρήνητα. Εθεωρείτο, μάλιστα, ένα από τα πιο ανασφαλή αεροδρόμια στην Ευρώπη. Το 1997, βέβαια, υπήρχαν ολοκληρωμένα σχέδια για την κατασκευή ενός σύγχρονου αεροδρομίου. Σήμερα, είναι έτοιμο, έπειτα από πολλές δυσκολίες, και συνδέεται με το κέντρο της πόλης με ένα αρκετά καλό οδικό δίκτυο. Τα φιλόδοξα σχέδια για ένα εκτεταμένο υπόγειο σύστημα μαζικών συγκοινωνιών δεν έχουν ακόμα λάβει σάρκα και οστά, ενώ μόνο ένα μικρό τμήμα του θα είναι έτοιμο την περίοδο των Αγώνων. Η μετακίνηση πολλών ανθρώπων κατά τη διάρκεια των Αγώνων (όπως και σε άλλες περιόδους αιχμής) θα είναι ιδιαίτερα προβληματική.

Η Ελλάδα έχει την ικανότητα να χτίζει γρήγορα και σωστά, αλλά η κατάσταση είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Εκτός από την ανεπάρκεια του κρατικού μηχανισμού και τις πολιτικές ιδιαιτερότητες, κάθε φορά που κάποιος αποφασίζει να σκάψει στην Αθήνα, έχει πολλές πιθανότητες να πέσει πάνω σε αρχαιότητες, με αποτέλεσμα οι καθυστερήσεις των έργων να είναι κάτι σύνηθες. Ο εκπληκτικός σταθμός του μετρό στο Σύνταγμα, στο κέντρο της πόλης, είναι ένα πραγματικό αρχαιολογικό μουσείο. Και, βέβαια, σε μια μικρή χώρα σαν την Ελλάδα δεν υπάρχουν τόσο πολλοί εργάτες ή τόσο πολλά μηχανήματα για να απασχολούνται σε ένα και μόνο μεγάλο έργο.

Το αποτέλεσμα ήταν να σημειωθούν σοβαρές εσωτερικές συγκρούσεις και, βέβαια, πολλές αναβολές των έργων που έπρεπε να γίνουν εν όψει των Αγώνων. Ακόμα και τώρα δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι τα έργα θα είναι έτοιμα στην ώρα τους. Η αδυναμία πρόσβασης στις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις αρκετό χρόνο πριν από την έναρξη των Αγώνων ώστε να δοκιμάσουμε τα διάφορα συστήματα λειτουργίας, είναι μια από τις μεγαλύτερες ανησυχίες μας. Το πρόβλημα με τους Ολυμπιακούς είναι ότι τα πάντα πρέπει να λειτουργήσουν τέλεια την πρώτη φορά. Δεν μπορείς να πεις στον νικητή της κούρσας των 100 μέτρων: «Ήταν μια εκπληκτική κούρσα, αλλά θα ήθελες να την επαναλάβουμε γιατί το σύστημα χρονομέτρησης δεν λειτούργησε;». Ο καθένας κατανοεί ότι σε μια Μεσογειακή χώρα θεωρείται ότι τα πάντα βαίνουν καλώς όταν είναι έτοιμα στις 12 παρά 1 λεπτό, αλλά η πολυπλοκότητα και η σωστή λειτουργία των συστημάτων χρονομέτρησης, επικοινωνιών και ραδιοτηλεόρασης απαιτούν χρόνο για αλλεπάλληλες δοκιμές προκειμένου να μειωθούν στο ελάχιστο οι πιθανότητες λάθους. Η Αθήνα δεν θα έχει χρόνο να κάνει κάτι τέτοιο και έτσι θα είναι ενδιαφέρον να δούμε τι θα συμβεί.

Η ΔΟΕ φέρει το δικό της μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση αυτή, μια και έπρεπε να κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για την έλλειψη προόδου στα αρχικά στάδια της προετοιμασίας. Έτσι κι αλλιώς, οι Έλληνες περισσότερο μιλούσαν παρά έπρατταν. Μόνο όταν ο Σάμαρανκ είπε ότι η Αθήνα βρίσκεται «κοντά στο κόκκινο», άρχισαν να σοβαρεύονται η ελληνική κυβέρνηση και οι αθλητικές αρχές της χώρας. Η προειδοποίηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να συνειδητοποιήσουν ότι είχαν σημαντικά προβλήματα να αντιμετωπίσουν. Η ΔΟΕ δεν ήταν

διατεθειμένη να πάρει τοις μετρητοίς τις υποσχέσεις τους ή τις εκθέσεις προόδου. Παλιότερα, η ΔΟΕ ανακοίνωνε τον νικητή των Αγώνων και, στη συνέχεια, άφηνε στην Οργανωτική Επιτροπή που συγκροτούσε η διοργανώτρια πόλη την αρμοδιότητα τέλεσης των Αγώνων. Διατηρούσε μεν την επαφή της με την Οργανωτική Επιτροπή μέσα από τη συμμετοχή σε αυτή των μελών της στη χώρα, καθώς επίσης και του προέδρου και του γενικού γραμματέα της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, αλλά δεν αναμιγνυόταν καθόλου στις λεπτομέρειες της διοργάνωσης. Τώρα, έχουμε περισσότερους πραγματογνώμονες και προσπαθούμε να ελέγχουμε όσο καλύτερα γίνεται την πρόοδο που σημειώνεται από τη διοργανώτρια πόλη.

Κανένας δεν ξέρει τι θα γινόταν αν ο Σάμαραγκ δεν είχε ανάψει το κόκκινο φως στην Ελλάδα. Πρακτικά, είναι σχεδόν αδύνατον να αλλάξει κανείς τον τόπο τέλεσης των Αγώνων από τη στιγμή που έχει ανακοινωθεί επισήμως το όνομα της διοργανώτριας πόλης. Οι πόλεις αυτές επιλέγονται, κατά κανόνα, 7 χρόνια πριν από την τέλεση των Αγώνων, γιατί τόσο είναι το χρονικό διάστημα που απαιτείται για τη σωστή διοργάνωσή τους. Πιθανότατα, η καλύτερη λύση θα ήταν να ακυρωθούν, αν και πολλοί θα προτιμούσαν κακά οργανωμένους Αγώνες παρά να μη γίνουν καθόλου. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι οι Χειμερινοί Αγώνες του 1976, όταν, αρκετό καιρό μετά την επιτυχή διεκδίκηση των Αγώνων, το 1972, το Ντένβερ αποσύρθηκε και εκλήθη να σώσει την κατάσταση το Ίνσμπρουκ που τους είχε φιλοξενήσει το 1964. Στην περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 συμπαρασταθήκαμε στην Αθήνα με όλες μας τις δυνάμεις και προσπαθήσαμε να ασκήσουμε την επιρροή μας προς κάθε κατεύθυνση για να κεντρίσουμε τις προσπάθειές της. Στην Ελλάδα, όπου τα πολιτικά ζητήματα κυριαρχούν σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής, έπρεπε να πιέζουμε τους υπουργούς, τον πρωθυπουργό, ακόμα και τον Πρόεδρο Δημοκρατίας της χώρας, για να προωθήσουν τις σχετικές υποθέσεις, να πάρουν τις άδειες για να χτίσουν, να επιλέξουν τους σωστούς εργολάβους και όχι τους φίλους τους, να εξασφαλίσουν τη συναίνεση όλων των κομμάτων για σημαντικές πρωτοβουλίες και, βέβαια, να τους κάνουμε να αντιληφθούν ότι η γνώμη του υπόλοιπου κόσμου για την Ελλάδα θα επηρεαζόταν βαθιά από τον τρόπο διοργάνωσης των Αγώνων. Η Ελλάδα έμοιαζε με τον μυθικό